

Intencionalita jako fenomén

Smysl důrazu na intencionalitu myšlení a na pečlivé rozlišování mezi intencionálním aktem a intencionálním předmětem (resp. ne-předmětem) je třeba na prvním místě spojovat se skutečností, že rozmanitost intencionálních aktů neskonalé převyšuje rozmanitost intencionálních „cílů“ (tj. předmětů i ne-předmětů). To je samo o sobě dokladem toho, že k témuž intencionálnímu cíli se může vztahovat obrovské množství intencionálních aktů. Kdyby tomu tak nebylo, nebylo by možné jiné vzájemné dorozumění mezi lidmi leč takové, které je založeno na pouhé podobnosti či analogičnosti (přesně: na základě rezonance, na základě stejného nebo blízkého „vyladění“). Samozřejmě že to ještě zdaleka neznamená, že pro celou řadu intencionálních aktů příslušný intencionální „cíl“ musí být něčím tzv. „reálným“ v tom smyslu, že má jakousi nezávislou svébytnost, která obstojí sama o sobě, aniž by měla zapotřebí jakéhokoli intencionálního aktu ke své „aktualizaci“. Právě zde přetrvává hodně z prastarých předsudků (pocházejících od starých Řeků), spojovaných především s čísly a geometrickými obrazy; ona předsudečnost spočívá v jakési samozřejmosti toho, že něco, co může být míněno s takovou přesností jako určité číslo nebo jako určitý obrazec, nemůže nebýt považováno za „skutečnost“ (a bylo dokonce právě pro tuto přesnost považováno za „pravou skutečnost“). Náš nový návrh se zakládá na možnosti mnohem důkladnějším způsobem a se vši vážností uvažovat o tom, zda by tyto údajné „pravé skutečnosti“ nebylo lépe „umístit“ do budoucnosti, než se pokoušet (jak to třeba u nás dělal J.B.Kozák) o ustavení jakési zvláštní „říše ducha“ (nebo „sféry ducha“). Čísla a geometrické útvary by pak bylo možno považovat spíše za jakousi výjimku, a to by znamenalo hledat jiné, z tohoto hlediska „nevýjimečné“ „předměty“ a „ne-předměty“ určitých intencionálních aktů, které nemusí být nezbytně myšleny jako neměnné, pevně fixované, ale mohou mít i povahu přesným způsobem a v přesném rozsahu proměnnou (proměnlivou). Nejen intencionální ne-předměty, nýbrž dokonce i intencionální „předměty“ by pak bylo možno chápat jako již jistým způsobem před-vytvarované, preformované výzvy k uskutečnění (ať už myšlenkovému, nebo potom i „realizovanému“, reálnému, předmětně vytvořenému). A to, co by určovalo a vymezovalo způsoby „odpovědi“ na takové výzvy, by samozřejmě muselo (a mohlo) mít také v nějakém smyslu „předmětnou“ podobu. Takový přístup a takové chápání by pak otvíralo nové perspektivy třeba v chápání uměleckého díla, zejména literárního, dramatického nebo hudebního, kde nutnost aktivního dotváření přímo předpokládá nejen textovou předlohu, nýbrž také jakýsi „vnitřní svět“ díla, a to nikoli jako cosi „daného“ nýbrž naopak jako „ještě ne-daného“, ale k uskutečnění, „provedení“ vyzývajícího a po něm volajícího.

(Písek, 051114-1.)